

JEDE VLÁČEK KOLEJÁČEK

Vítejte v Hornickém muzeu v Příbrami!

Vítejte v jednom z nejstarších muzeí u nás (pro zvědavé - nejstarším muzeem v ČR je Slezské zemské muzeum v Opavě, od r. 1814)! V loňském roce oslavilo muzeum již 120. výročí založení. Tehdy jistě nikdo netušil, že z původního příbramského Krajinského muzea, založeného 12.12.1886 díky osobní iniciativě vlastivědného badatele, řídicího učitele Ladislava Malého (přítele legendárního Vojtěcha Náprstka), vyrostlo největší hornické muzeum České republiky.

A možná se ptáte na souvislost hornictví a Příbrami. Vzpomeňte na dobu svých školní let a Jiráskovy Staré pověsti české : *Za Křesomyslova panování hleděli si lidé více hor nežli orání a stád. Přemnoží se vydali na hledání kovů v hlubinách země; i při potocích vybírali z písku zlato, jehož všude dost nalézali. Zvláště na polední země. Sám vojvoda mnoho kovkopů poslal na Jílový a Březový vrch, jenž nad jiné vydával mnoho stříbra. Se všech stran hrnuli se tam lidé dobývat rud; každý chtěl kvapně zbohatnouti. A doma nechali všeho. A jak to dál dopadlo s Horymírem a Šemíkem to už znáte.*

Tak ještě jednou - vítejte v Hornickém muzeu Příbram na Březových Horách! A předem přijměte ještě varování, resp. dvě zprávy - "špatnou": na důkladnou prohlídku všech více než 50 expozic muzea jeden den nestačí, "dobrou": jednotlivé okruhy Hornického muzea, jakož i expozice v pobočkách mimo Příbram, můžete navštívit nezávisle na sobě.

S bohatou hornickou a hutnickou minulostí regionu, od pravěku do konce 20. století, kdy zde byly ukončeny těžební práce, seznamují návštěvníky expozice, umístěné v originálních hornických provozních a správních budovách, památkově chráněných objektech Ševčinského, Vojtěžského, Anenského a Drkolnovského dolu a v hornické chalupě v Příbrami - Březových Horách. Pro značnou rozsáhlost nelze zde popisovat všechny expozice, pojdme se však podívat alespoň "letem světem" na některé z nich. Na vás samotných pak, milí návštěvníci, bude záviset vaše volba. Přímo v Březových Horách jsou k dispozici 3 prohlídkové areály, které se dále člení na několik expozičních tras.

Základní návštěvnícký okruh - **Ševčinský důl** - seznámí s řemesly a průmyslem na Příbramsku (budova bývalých sypů z r. 1880), dějinami příbramského dolování (cáchozna z r. 1880), ukázkami vrtací techniky i vývojem svislé důlní dopravy (šachetní budova), ale také třeba s hornickým folklórem (hornická chalupa ze 17. stol., přibližující život havířské rodiny na přelomu 19. a 20. století). Nelze zapomenout ani na unikátní mineralogicko-geologické sbírky (správní objekt dolu). Dominantou (nejen tohoto okruhu, ale celých Březových Hor) je hlavní šachetní budova Ševčinského dolu (zaraženého v r.1813), postavená roku 1879 ve stylu průmyslové architektury 19. století. O této unikátní stavbě se uvažovalo, že by mohla být navržena i do seznamu technických památek UNESCO. Určitě se vyplatí vyšplhat na ochoz věže, z výšky 37 metrů je nádherný výhled nejen na březohorský rudní revír, ale i panorama Brd. V sousední strojovně (z r. 1880) se nachází unikátní technická památka - důlní kompresor z r. 1928 (výrobce Královopolská strojírna Brno). Sbírkou se stále rozrůstají, jak se sluší na zavedené muzeum: novým cenným exponátem je hasičská stříkačka Báňského ředitelství Příbram z roku 1885, vyrobená firmou F. Smekal, Praha-Smíchov.

Na volné ploše, na odvalu Ševčinské šachty, je na téměř 200 m kolejí instalována důlní technika 2. poloviny 20. století, používaná v Rudných a

Uranových dolech Příbram. Součástí venkovní expozice je i replika středověkého důlního rumpálu, žentouru a havířské zvoničky.

Určitě si teď kladete otázku - kde je ten slibovaný vláček z úvodu? Tak ten je právě tady! Povrchová trať důlního vláčku (zatím v délce 230 m) vede po historické dráze, vybudované po roce 1884 pro dopravu stříbrné a olovené rudy z areálu Ševčinského dolu na úpravnu u dolu Vojtěch. Původně zamýšlená turistická atrakce měla být delší, i vedená po jiné trase. Výsledkem složitých jednání s dotčenými orgány státní správy a samosprávy i dalšími subjekty se nakonec našlo řešení v podobě náhradní trasy a na svoji první jízdu vyjel **důlní vláček** 16.září 2006 při příležitosti Mezinárodního setkání hornických měst. Na technické parametry zde není místo, pro fanoušky jen dodám, že vozový park se skládá z akumulátorové lokomotivy typu Metallist B346 se dvěma čtyřnápravovými důlními osobními vozy DM 12 ("Pullmany") pro 12 cestujících. Trasa prozatím končí u portálu Ševčinské štolky, je však připravováno prodloužení - vláček by měl v budoucnu projet štolou až k dolu Vojtěch.

Prohlídku dolu Vojtěch ještě odložíme a přesuneme se od Ševčinské šachty (vláček nás doveze zpět) cca 500 m po Husově ulici k **dolu Anna** (zaražen r.1789 poblíž místa středověké šachtice). V areálu dolu Anna se nabízí možnost prohlídky cáchovny a strojovny a seznámení z historií hutnictví a úpravnictví, ve strojovně pak s jedním nejvýznamnějších exponátů - technickou památkou - parním těžním strojem Breifeld-Daněk z r. 1914. Stroj zde pracoval až do ukončení těžby v roce 1978. A co by to bylo za hornické muzeum, kdyby neměl návštěvník možnost "sfárat"? Největším lákadlem, asi nejen pro děti, je na dole Anna vstup do podzemí a **jízda** (dalším) **důlním vláčkem** 260 m dlouhou **Prokopskou štolou** až k ústí jámy Prokop z r.1832. Tato jáma se honosí nejen hloubkovým prvenstvím v revíru (1600 m), ale je též jednou z nejhlubších ve střední Evropě! Byla to krátká návštěva podzemí? Nevadí, do podzemí se tady lze podívat ještě dvakrát.

Při příležitosti Prokopské pouti dne 2.7.2006 bylo na dole Anna slavnostně zpřístupněno historické podzemí dolu Anna a dolu Vojtěch ze 16. až 18. století, tzv. "**Wasserlauf**" - vodní patro. Tato atraktivní expozice seznamuje s využitím vodní energie při dobývání rudního ložiska. Přístup do podzemí umožňuje speciální výtahové zařízení. Podzemní chodba v délce 750 m spojuje důl Anna s dolem Vojtěch. Trasa je zčásti vedena po kovových roštích umístěných nad podlahou chodby, po níž protéká voda. Během prohlídky lze spatřit unikátní komory vodních kol, historické dobývky a rudní komíny.

VA znovu podzemím - **vodní štolou Anna** z 18.století o délce 330 metrů - se rovněž dostaneme k již zmiňovanému dolu Vojtěch (a nebo naopak; z dolu Vojtěch na důl Anna). štolou

Hlavní šachetní budova **dolu Vojtěch** z roku 1870 je též technickou památkou. Ve zdejších expozicích se návštěvník seznámí nejen se stálou výstavou, věnovanou světovému prvenství v dosažení 1000 m svislé hloubky s využitím jediného těžního lana (březohorská jáma Vojtěch v r. 1875), ale je zde umístěna i galerie umělců - zdejších rodáků (Karla Hojdena a Václava Šáry) a jejich výtvarných děl s hornickou tematikou. Z věže je opět krásný výhled na okolí. V nedaleké strojovně se nachází další unikátní parní těžní stroj (Breifeld-Daněk) z r. 1889, jehož některé části byly instalovány již roku 1874. I ten byl v provozu až do skončení těžby v r. 1978. Jedná se o nejstarší parní těžní stroj v ČR.

Budova dolu - památka, kterou dnes obdivují návštěvníci, nejen z naší republiky, však už málem neexistovala, počátkem 90tých let minulého století byl na ni dokonce vydán demoliční výměr! Za její záchranu můžeme děkovat právě

Hornickému muzeu, které objekt vykoupilo a zrekonstruovalo do současné podoby. Za to bylo roku 2003 oceněno Ministerstvem kultury ČR jako muzeum roku a získalo cenu Gloria Musaealis.

Poněkud stranou hlavního areálu (cca 1,5 km) stojí další unikátní technická památka světového významu - vodní kolo a skluzavka v podzemí dolu Drkolnov (zaraženého v r.1836). **Drkolnovské vodní kolo** bylo zprovozněno kolem roku 1850 a čerpalo z podzemí vodu na základě důmyslné vodní trakce (před zavedením parního pohonu) až do roku 1899. V devadesátých letech 19. století bylo původní dřevěné kolo vyměněno za železné. Poté, až do roku 1961, bylo využíváno k čerpání pitné vody pro město Příbram. Zpřístupněné pro návštěvníky bylo v r. 2003. Za tento počín převzalo muzeum v r. 2005 od hornické sekce Památkové komory ČR cenu Český Permon. Vodní kolo má průměr 12,4 m a součástí prohlídky je jízda úpadnicí (úklonnou štolou s dřevěnou skluzavkou), dlouhou 51 m do podzemí. Sama za sebe mohu říci (a že už jsem podobná muzea navštívila nejen v naší republice), že vodní kolo Drkolnov mne doslova uchvátilo.

Muzeum, to ovšem nejsou jen exponáty, jakkoli atraktivní. Na půdě muzea jsou pořádány četné kulturní i společenské akce (jmenujme alespoň tradiční hornickou Prokopskou pouť v červenci, Dny evropského dědictví, festival muzejních nocí, masopust, havířské Velikonoce či hornické Vánoce a nadílku v Prokopské štolě aj.), výstavy (Příbramské betlémy), přednášky i symposia. Zdaleka to však není výčet všech aktivit muzea. Ostatně přesvědčíte se sami při návštěvě.

Sluší se ještě dodat, že k 120. výročí muzea vydala Česká numismatická společnost Pamětní medaili. A dne 16.5.2007 guvernér České národní banky Zdeněk Tůma předal Hornickému muzeu Příbram na slavnostní vernisáži pamětní zlatou minci "Ševčinský důl Příbram-Březové Hory" v hodnotě 2500 Kč vydanou Českou národní bankou v rámci cyklu "Kulturní památky technického dědictví" (je 3. v pořadí z desetiletého cyklu).

Kde muzeum najdete? V Příbrami, v městské části Březové Hory.

Otvírací doba :

obecně duben - říjen: úterý - neděle 9 - 17 hodin, poslední prohlídka v 16 hodin listopad - březen: úterý - pátek 9 - 16 hodin, poslední prohlídka v 15 hodin.

Začátky prohlídek v 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, *16 hodin (*duben - říjen)

Vodní kolo dolu Drkolnov pouze v 10, 12 a 14 hodin

Jízdy povrchového důlního vláčku se konají v 9:30, 10:30, 11:30, 12:30, 13:30, 14:30, 15:30

a 16:30. Prohlídku některých expozic (zejména jízdy vláčkem, návštěvu podzemí, jakož i vodního kola Drkolnov) je nutno v zimním období předem objednat!

Vstupné v každém areálu:

- dospělí 40 Kč,
- děti, studenti, důchodci 20 Kč,
- rodinné vstupné 100 Kč

zvlášť se platí

- vodní kolo, Wasserlauf, jízda důlním vláčkem Prokopskou štolou a vodní štola Anna (20/10 Kč)
- jízda povrchovým vláčkem a některé další expozice pak 10/5Kč

Hornické muzeum Příbram - to není ale o jen hornictví. Rozsah zájmů je mnohem širší, což dokazují další expozice v jeho pobočkách :

Památník VOJNA u Příbrami - muzeum obětí komunismu

Skanzen Vysoký Chlumeč - muzeum vesnických staveb středního Povltaví
Muzeum Špýchar Prostřední Lhota - muzeum života venkovského obyvatelstva středního Povltaví (Prostřední Lhota leží asi 5 km jihozápadně od Nového Knína směrem na Cholín)

Muzeum zlata Nový Knín - muzeum těžby a zpracování zlata na Novoknínsku a historie města Nový Knín

Tak ještě do třetice: vítejte v Hornickém muzeu Příbram, milí návštěvníci!
Podrobné informace o expozicích muzea, akcích i otevírací době naleznete na :
www.muzeum-pribram.cz.

Jana Běhounková